

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií
Oddělení nederlandistiky

Posudek bakalářské práce předložené na Ústavu germánských studií, obor Nederlandistika, na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

Autor práce: **Martina Vachalová**

Název práce: *Tussentaal žije: pozice jazykové variety tussentaal v současné belgické nizozemštině*

Rok odevzdání: 2023

Vedoucí a autorka posudku: **Mgr. Iva Rezková, PhD**

Oponent práce: Mgr. Martina Vokáčová

Předložená bakalářská práce Martiny Vachalové se věnuje jazykové varietě belgické nizozemštiny, tussentaal, a popisuje pozici této variety v současné televizní fikci. Na základě vlastní transkripce prvních epizod seriálů *De twaalf* a *wtFOCK* zkoumá autorka zastoupení tussentaal a výskyt typických prvků této variety ve dvou žánrově rozdílných současných vlámských televizních seriálech. Cílem práce je pak především zjistit, zda se v odlišných žánrech a pro odlišné cílové publikum setkáme s rozdílným zastoupením tussentaal. Praktická část však nezůstává pouze u výčtu prvků a porovnání seriálů, zasazuje také užití tussentaal do kontextu jazykového užití zvolených postav.

I. Pojetí a obsah práce

V teoretické části autorka shrnuje historii nizozemského jazyka ve Vlámku (kapitola 2) a popisuje proces standardizace belgické nizozemštiny (kapitola 2.1), to vše čtivou a přehlednou formou. Následně se úzce zaměřuje na vznik fenoménu zvaného tussentaal, současnou podobu této variety a její pozici v současné Belgii (3.1). Přehledně doplňuje i terminologii označující zkoumaný fenomén a nizozemská pojmenování trefně a výstižně překládá do češtiny (str. 16). Kapitola 3.2 přináší výčet několika morfosyntaktických, lexikálních a fonologických rysů tussentaal. Vychází ze současných zdrojů a srozumitelně kombinuje seznam těchto prvků v těchto zdrojích uváděných do jedné tabulky (str. 18-20), navíc výčet prvků doplňuje o jejich standardní podobu a překlad do češtiny, čímž tuto jazykovou varietu zpřístupňuje českému publiku. Vachalová správně popisuje charakter tussentaal jako heterogenní, bez jednotné podoby, jako „zastřešující výraz pro všechny podoby hovorového jazyka pohybující se mezi standardním jazykem a dialektem“ (str. 14). Proto čtenáře upozorňuje, že nelze poskytnout jednotný výčet rysů této variety.

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav germánských studií
Oddělení nederlandistiky

V praktické části autorka svůj výzkum rozděluje na makro- (5.1) a mikro úroveň (5.2). Makro úroveň analyzuje míru zastoupení tussentaal v seriálech jako celku a porovnává je navzájem. Mikro úroveň výzkumu se úžeji zaměřuje na dvě hlavní postavy z každého seriálu, které mají nejvíce replik. Tohle přidání mikro úrovně pro ověření výsledků ze seriálů jako celku je dobrým krokem, který si Vachalová zvolila a který potvrzuje její schopnost samostatného uvažování nad vlastním výzkumem.

Svým pojetím bakalářské přináší Martina Vachalová nový střípek do mozaiky v současnosti vedených výzkumů aktuálního použití jazykové variety tussentaal v dnešních médiích, přesněji tedy televizní fikci. Zdařile dokazuje, že varieta tussentaal skutečně „žije“, jak již uvádí samotný název její práce, že některé její velmi nestandardní prvky nejsou omezeny na starší generace a neformální kontext, ale jsou živě používány jak teenagery v seriálu *wtFOCK*, tak ve formálních situacích soudní síně.

II. Silné stránky práce

Na Martině Vachalové si z pozice školitelky cením především obrovského nadšení pro téma, pro belgickou nizozemštinu a fenomén tussentaal obecně a faktu, že tohle z počátku lehce chaoticky pojaté nadšení a roztržitost vědeckého zájmu dokázala přetavit v důslednou a jasně zaměřenou akademickou práci. Vachalová si výzkumné téma zvolila sama, a přestože bylo zpočátku velmi široce pojaté, zdařile jej zkrotila do úzce zaměřeného výzkumu. Na základě konzultací a revizí textu byla schopna kritiku i komentáře vyhodnotit a do práce velmi dobře zakomponovat. Její práce přináší zajímavé výsledky o současné podobě tussentaal a zároveň poutavou formou nastiňuje vnik belgické nizozemštiny a její současnou podobu obecně. Především svou teoretickou částí autorka přispívá k objasnění alespoň některých terminologických nejasností v oblasti nizozemského jazyka, na jejichž chybné užívání my nederlandisti často narážíme.

Z hlediska obsahu, naplnění zadání a zpracování literatury je práce velmi zdařilá. Z hlediska požadavků na formální úpravu, požadovaný rozsah, dodržování citačních norem a odkazů je práce také v pořádku. Vachalová dokládá schopnost přehledně zpracovat vědeckou literaturu a dobře pracuje s často velmi aktuálními zdroji, správně cituje či použité zdroje shrnuje. Ke zdrojům však není kritická a nedoplňuje je vlastním náhledem, to však na bakalářské úrovni výzkumu není zcela nutné. Vachalová se v problematice belgické nizozemštiny a fenoménu tussentaal díky množství načtené literatury dobře orientuje a zdroje logicky a zároveň čtivě kombinuje. V určitých kapitolách by mohla v rešerši kombinovat více zdrojů, především v kapitole o statusu tussentaal v současné televizní fikci (3.3). Zde vychází primárně z jednoho zdroje. Z toho však zároveň vyplývá, že jejím cílem byl tento nedostatek podobného výzkumu doplnit.

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav germánských studií
Oddělení nederlandistiky

Z prvotního váhání, zda čeština nebude pro práci s tímto tématem omezující, neřkuli ve svém potenciálu zbytečná, nakonec především v rámci teoretické části práce hodnotím tohle rozhodnutí kladně. V akademických pracích v českém jazyce není tohle téma dostatečně, a především jasně a přehledně zpracováno (kromě použitého zdroje, viz *Capita Selecta z nizozemské lingvistiky*), a Vachalová tak fenomén tussentaal zpřístupnila zájemcům o jazyk, kteří nizozemštinu (zatím) neovládají, a zdařile a čtivě popsala proces standardizace belgické nizozemštiny. Práce může přispět k povědomí o podobách nizozemštiny nejen v české akademické oblasti, ale možná i mediálním světě, kde jsou termíny s nizozemštinou spojené často chybně užívány, jak již bylo naznačeno. Nicméně praktická část práce by měla větší uplatnění a potenciál ve své nizozemské verzi, v čemž vidím slabinu či spíše nevýhodu práce.

III. Slabé stránky práce

Kromě výše zmíněné nevýhody ve vhodné volbě jazyka pro část teoretickou, ale nedostatečném využití potenciálu tohoto jazyka pro část praktickou, mám k práci několik výhrad.

V kapitole 4.1 je dobře objasněna motivace výběru obou seriálů. Není zde však dostatečně objasněna volba velikosti korpusu – proč je zvolena právě délka cca 45 minut pro každý seriál, tedy cca 3300/3500 slov pro každý subkorpus? Důvodem je pravděpodobně arbitrární volba v rámci zvládnutelnosti náročné transkripce, avšak jasné vysvětlení velikosti korpusu by v bakalářské práci mělo zaznít.

Problematický je jeden z dílčích záměrů makro úrovně výzkumu. Zde Vachalová zkoumá, které z prvků se v obou seriálech vyskytují nejčastěji. Její hypotézou je, že to budou fonologické rysy (tj. apokopa ve slovech *dat*, *wat*, *niet*, *met* a *maar*), a dále substandardní zájmena. Tato hypotéza se následně potvrzuje. Problematicčnost spočívá v tom, že hodnocení frekvence výskytu těchto prvků není založeno na jejich frekvenci výskytu v jazyce jako celku. Toho si je však Vachalová částečně vědoma a v práci upozorňuje, že se jedná o srovnání především mezi seriály. Navazuje zde na jiné akademické práce (např. Ridder, Van Hoof), kde je četnost výskytu prvků tussentaal také zkoumána. Mohla by autorka během obhajoby objasnit, zda se v těchto pracích bere v potaz frekvence zkoumaných jevů v jazyce obecně a na jejich základě se vyhodnocuje výskyt tussentaal v televizní fikci? Je například více než zřejmé, a vyplývá to jak z pozorování Martiny Vachalové, tak z výše zmíněných diplomových prací, že užívání zájmen druhé osoby singuláru (*gij*-systém) bude častější než užívání jiných prvků tussentaal (například prázdného spojovacího *dat*), jelikož je užívání druhé osoby zájmena v tomto typu kontextu časté a očekávatelné. Tyto výsledky nám tedy ve své podstatě statisticky nic neřeknou. Jsou však zajímavým doplněním celkového popisu korpusu, srovnání seriálů a výskytu tussentaal v nich. (Podobná výtka platí i pro popis četnosti citoslovcí v obou seriálech).

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií
Oddělení nederlandistiky

Naopak druhý dílčí záměr – zmapování poměru realizace dvou zvolených jazykových prvků v jejich nestandardní a standardní formě, je velmi dobrým doplněním předchozích výzkumů, zde projevila Martina Vachalová schopnost samostatného pojetí výzkumu.

Ne zcela dostatečně je vysvětlen výběr sedmi prvků, které autorka ve svém korpusu pozoruje a popisuje. Tento nedostatek by mohl vést k přesvědčení, že prvky byly zvoleny cíleně, jelikož se v seriálech vyskytovaly, a jednalo by se tak nešťastně o výzkum v kruhu. Z pohledu školitelky vím, že výběr prvků tento záměr neměl a byl založen na předchozích výzkumech, avšak jasné a srozumitelné vysvětlení výběru není prezentováno. Mohla by autorka případně během obhajoby výběr jasněji odůvodnit?

IV. Body k diskuzi:

1. Práce svým obsahem i cílem zabíhá do sociolingvistiky a naznačuje sociolingvistické faktory použití tussentaal jednotlivými postavami. Metodologicky práce tímto směrem vedena není, ale zároveň se opírá o jiné sociolingvistické výzkumy (např. Geeraerts, Penne a Vanswegenoven (2000)). Pokud by autorka měla výzkumný prostor, jak by v práci zohlednila sociolingvistický faktor zkoumaného fenoménu, především tedy v rámci pozorování a srovnání jazykového užití jednotlivých postav? Tato otázka není výtka, že by tento faktor měl být v práci zahrnut, ale doplňující otázkou.
2. Dále bych Martinu Vachalovou požádala o objasnění propojení tussentaal s fenomény code-switching a jazykové přizpůsobivosti (*codewisseling, taalacomidatie*). Opět se jedná o doplňující otázku, která souvisí se současným dominantním užíváním variety tussentaal, samozřejmě nejen v televizní fikci.
3. Martina Vachalová věnovala velké úsilí transkripci epizod vybraných seriálů. V důsledku množství nestandardních prvků bylo často obtížné mluvený projev přepsat. V čem spočívala největší úskalí vlastní transkripce? Úsilí tomuto vynaložené hodnotím velmi kladně.

V. Závěr:

Práce Martiny Vachalové splňuje nároky a parametry kladené na bakalářskou práci. Doporučuji ji k obhajobě a s radostí hodnotím známkou výborně.

V Praze, dne 1.9.2023

Mgr. Iva Rezková, PhD